

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

В РАМКАХ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ
«АДВОКАТИ ЗСУ»

ЗВІЛЬНЕННЯ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК

Комітет з військового права НААУ

Центр надання методичної допомоги та координації
волонтерського руху адвокатів
з правового захисту військовослужбовців НААУ

Військовослужбовці, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, звільняються з військової служби на підставах:

- а) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;
- б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби з виключенням з військового обліку;
- в) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання;
- г) через такі сімейні обставини або інші поважні причини (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу):
 1. у зв'язку з вихованням дитини з інвалідністю віком до 18 років;
 2. у зв'язку з вихованням дитини, хворої на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсуліно-залежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитини, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність;
 3. у зв'язку з необхідністю здійснення постійного догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, а також батьками своїми чи дружини (чоловіка), що підтверджується відповідним медичним висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я;
 4. у зв'язку з наявністю дружини (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю та/або одного із своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю I чи II групи;
 5. у зв'язку з необхідністю здійснення опіки над особою з інвалідністю, визнаною судом недієздатною;
 6. у зв'язку з необхідністю здійснення постійного догляду за особою з інвалідністю I групи;
 7. у зв'язку з необхідністю здійснення постійного догляду за особою з інвалідністю II групи або за особою, яка за висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребує постійного догляду, у разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;
 8. військовослужбовці-жінки – у зв'язку з вагітністю;
 9. військовослужбовці-жінки, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку;
 10. один із подружжя, обоє з яких проходять військову службу і мають дитину (дітей) віком до 18 років;
 11. військовослужбовці, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років.

ПРИМІТКА.

Військовослужбовці, зазначені у пункті «г» (підпунктах 1-7, 11), при висловленні під час мобілізації бажання продовжувати військову службу вправі нести її за місцем проживання.

Нормативно-правове регулювання:

- п. 2 ч. 4 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;
- ч. 2 ст. 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

[Перейти до Закону](#)

[Перейти до Закону](#)

→ Реалізація права на звільнення з військової служби після призову під час мобілізації

За наявності передбачених законом підстав звільнення можливо на будь-якому етапі проходження військової служби.

Військовослужбовці, які бажають звільнитися з військової служби, подають по команді рапорт та документи, які підтверджують підстави звільнення.

→ У рапортах на звільнення з військової служби зазначаються:

- 1) підстави звільнення з військової служби;
- 2) думка військовослужбовця щодо бажання/небажання проходити службу у військовому резерві Збройних Сил України за відповідною військово-обліковою спеціальністю;
- 3) погодження на виключення зі списків особового складу військової частини до моменту проведення усіх необхідних розрахунків (необов'язково, за бажанням);
- 4) районний (міський) територіальний центр комплектування та соціальної підтримки, до якого повинна бути надіслана особова справа військовослужбовця.

Нормативно-правове регулювання:

абз. 3 п. 242, п. 233 Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затверджене Указом Президента України від 10 грудня 2008 року №1153/2008.

[Перейти до Положення](#)

ПРИМІТКА.

► Подання рапорту «по команді» означає направлення його в порядку підпорядкування прямому командирі, який після розгляду та задоволення передає далі своєму безпосередньому командирі з відміткою про власне клопотання з відповідного питання. І так далі до командира військової частини або іншої посадової особи, що наділена правом вирішувати питання по суті. Лише у разі неприйняття, нерозгляду чи незадоволення рапорту, він подається непрямо, старшому командирі із поясненням причин такої подачі. І так до посадової особи, яка наділена правом звільнення підлеглого військовослужбовця зі служби чи скасування рішень попередніх командирів.

Рапорт має дійти до останньої ланки з клопотаннями прямих командирів (начальників) або з обґрунтуванням їх відсутності. Для зручності в рапорті можна одразу зазначити всіх командирів від прямого до командира військової частини, але фактично подавати по команді і проставляти відповідні помітки подання, отримання та клопотання надалі нижчим командиром вищому.

► Звільнення з військової служби через сімейні обставини або інші поважні причини здійснюється за наявності оригіналів документів, що підтверджують таку підставу звільнення.

Ця норма є спірною через надмірний формалізм та ускладнену реалізацію. Крім того, додані до рапорту документи принаймні можна засвідчити нотаріально або посвідчити адвокатом. Водночас її слід враховувати, тому не варто подавати документи в простих, ще й неякісних копіях.

► Правила щодо звільнення військовослужбовців, які беруть безпосередню участь у веденні воєнних (бойових) дій, лише після завершення виконання завдань в інтересах оборони та не пізніше трьох місяців з дня подання рапорту на звільнення з військової служби, розповсюджуються на контрактників за ч. 5 ст. 26, а не мобілізованих за ч. 4 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

► Громадяни, звільнені з військової служби, зобов'язані в п'ятиденний строк прибути до районних (міських) військових комісаріатів (ТЦК та СП) за місцем проживання для взяття на військовий облік.

Нормативно-правове регулювання:

• ч. 11 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;

[Перейти до Закону](#)

• абзаци 3, 7, 21 пункту 14.10 розділу XIV Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 10.04.2009 року № 170.

[Перейти до Інструкції](#)

